

Pròleg

Arriba la segona part de *Per què diem?*, és a dir, una nova tongada d'expressions i paraules habituals que fem servir de manera quotidiana però de les quals potser desconeixem l'origen.

D'això va aquest llibre, tot i que se'n podrien fer molts més. En el primer volum, ens fèiem una pregunta que segueix sense una resposta clara: Per què hi ha frases i paraules que queden i d'altres no? N'hi ha que han sobreviscut i d'altres que han cedit al pas del temps, que han perdut el sentit o que la causa que les feu néixer ja ha estat oblidada. No volem, però, *tirar la tovallola ni fer-nos el suec* i per això ens hi hem tornat a submergir, però tampoc no volem *prometre la Bíblia en vers*. Sovint, aquestes expressions provenen de rondalles i llegendes antigues, sense oblidar els motius religiosos i les semblances evidents, que han sobreviscut tot i que en desconequem l'origen. Procurem treure'n l'entrellat sense *explicar sopars de duro*. Només ens deixem guiar per la raó, encara que de manera freqüent ens cal exposar-ne els antecedents i la situació, sempre més difícil com més allunyats estan en el temps.

Per fer-ho, no ens *ficarem en camises d'onze vares* i cercarem la certesa, tot i que no sempre és possible i, quan això passi, *tindrem les agalles* d'admetre-ho. També recollim expressions derivades del castellà, que inclouen paraules incorrectes com ara *cuento, xino, perilla* o la mateixa *agalles*,

Pròleg

prou populars en la nostra parla, provinents d'una època en què les normes lingüístiques eren escasses, si no inexistents, per la qual cosa el seu ús ha quedat fixat entre nosaltres. La proximitat i la superposició de dues llengües, en aquest cas el català i el castellà, té coses com aquesta.

Aquí teniu, doncs, cent dites més, que unides a les cent deu del llibre precent en fan un total de dues-centes deu, frases i paraules que, com dèiem en el pròleg de la primera edició, s'utilitzen amb el sentit interpretatiu que el costum els ha donat, encara que molt sovint no es conegui el sentit estricte de les paraules que les conformen.

La llista és llarga i, malgrat els canvis de costums i referents, no hem cessat mai de buscar, d'investigar a l'entorn de la manera com diem les coses, quines similituds trobem a certs caràcters personals —*ser un capsigrany* o *un gamarús*—, com denominem actuacions puntuals —*ser un llepaculs* o *fer la pilota*— o com esmentem situacions particulars —*acabar com el rosari de l'aurora* o *semblar el mercat de Calaf*.

Malgrat, tot, només us en farem cinc cèntims, tot procurant no resultar un *galimaties* incompreensible.

Gireu full i comenceu a repassar coses que diem, per què les diem i en quines circumstàncies. De vegades es fa difícil, però no volem *ser un sac de gemecs*. Pesen més la curiositat i les ganes d'explicar-ho.

Albert Vidal